

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2024. július 4. *

„Előzetes döntéshozatal – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – 93/13/EGK irányelv – Jelzálog-fedezett kölcsönszerződések – A kamatláb változását korlátozó kikötés – Úgynevezett »különbkikötések« – Az ilyen kikötések alkalmazásának megszüntetése és az e címen kifizetett összegek visszatérítése iránti, jelentős számú eladót és szolgáltatót, illetve fogyasztót érintő közérdekű kereset – Az említett kikötések világos és érthető jellege – A »szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó« fogalma”

A C-450/22. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) a Bírósághoz 2022. július 6-án érkezett, 2022. június 29-i határozatával terjesztett elő

a **Caixabank SA**, a **Bankia SA** és a **Banco Mare Nostrum SA** jogutódja,

a **Caixa Ontinyent SA**,

a **Banco Santander SA**, a **Banco Popular Español SA** és a **Banco Pastor SA** jogutódja,

a **Targobank SA**,

a **Credifimo SAU**,

a **Caja Rural de Teruel SCC**,

a **Caja Rural de Navarra SCC**,

a **Cajasieta Caja Rural SCC**,

a **Caja Rural de Jaén, Barcelona és Madrid SCC**,

a **Caja Laboral Popular SCC (Kutxa)**,

a **Caja Rural de Asturias SCC**,

az **Arquia Bank SA**, korábban **Caja de Arquitectos SCC**,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

a **Nueva Caja Rural de Aragón SCC**,
a **Caja Rural de Granada SCC**,
a **Caja Rural del Sur SCC**,
a **Caja Rural de Albacete, Ciudad Real y Cuenca SCC** (Globalcaja),
a **Caja Rural Central SCC**,
a **Caja Rural de Extremadura SCC**,
a **Caja Rural de Zamora SCC**,
az **Unicaja Banco SA**, a **Liberbank SA** és a **Banco Castilla-La Mancha SA** jogutódja,
a **Banco de Sabadell SA**,
a **Banca March SA**,
az **Ibercaja Banco SA**,
a **Banca Pueyo SA**
és
az **Asociación de Usuarios de Bancos, Cajas de Ahorros y Seguros de España (Adicae)**,
M. A. G. G.,
M. R. E. M.,
A. B. C.,
az **Óptica Claravisión SL**,
A. T. M.,
F. A. C.,
A. P. O.,
P. S. C.,
J. V. M. B. mint **C. M. R.** jogutódja
között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: C. Lycourgos tanácselnök, O. Spineanu-Matei (előadó), J.-C. Bonichot, S. Rodin és L. S. Rossi bírák,

főtanácsnok: L. Medina,

hivatalvezető: L. Carrasco Marco tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2023. szeptember 28-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Caixabank SA – mint a Bankia SA és a Banco Mare Nostrum SA jogutódja – képviselőjében J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes és E. Valencia Ortega abogados,
- a Banco Santander SA – mint a Banco Popular Español SA és a Banco Pastor SA jogutódja – képviselőjében J. M. Rodríguez Cárcamo és A. M. Rodríguez Conde abogados,
- a Targobank SA képviselőjében D. Machado Rubiño és J. Pérez de la Cruz Oña abogados,
- a Caja Rural de Teruel SCC képviselőjében J. López Torres abogado,
- a Caja Rural de Navarra SCC képviselőjében J. Izquierdo Jiménez és M. Robles Cháfer abogados, valamint M. Sánchez-Puelles González-Carvajal procurador,
- a Caja Rural de Jaén, Barcelona és Madrid SCC képviselőjében R. Monsalve del Castillo, I. Moreno-Tapia Rivas és E. Portillo Cabrera abogados, valamint M. Moreno de Barreda Rovira procuradora,
- a Caja Rural de Asturias SCC képviselőjében R. Monsalve del Castillo, I. Moreno-Tapia Rivas és E. Portillo Cabrera abogados, valamint M. Moreno de Barreda Rovira procuradora,
- az Arquia Bank SA képviselőjében R. Monsalve del Castillo, I. Moreno-Tapia Rivas és E. Portillo Cabrera abogados, valamint M. Moreno de Barreda Rovira procuradora,
- a Nueva Caja Rural de Aragón SCC képviselőjében R. Monsalve del Castillo, I. Moreno-Tapia Rivas és E. Portillo Cabrera abogados, valamint M. Moreno de Barreda Rovira procuradora,
- a Caja Rural de Granada SCC képviselőjében R. Monsalve del Castillo, I. Moreno-Tapia Rivas és E. Portillo Cabrera abogados, valamint M. Moreno de Barreda Rovira procuradora,
- a Caja Rural del Sur SCC képviselőjében R. Monsalve del Castillo, I. Moreno-Tapia Rivas és E. Portillo Cabrera abogados, valamint M. Moreno de Barreda Rovira procuradora,
- a Caja Rural de Albacete, Ciudad Real y Cuenca SCC (Globalcaja) képviselőjében R. Monsalve del Castillo, I. Moreno-Tapia Rivas és E. Portillo Cabrera abogados, valamint M. Moreno de Barreda Rovira procuradora,
- a Caja Rural Central SCC, a Caja Rural de Extremadura SCC és a Caja Rural de Zamora SCC képviselőjében J. López Torres abogado,

- az Unicaja Banco SA – mint a Liberbank SA és a Banco Castilla-La Mancha SA jogutódja – képviselőjében M. Á. Cepero Aránguez és C. Vendrell Cervantes abogados,
- a Banco Sabadell SA képviselőjében G. Serrano Fenollosa, R. Vallina Hoset és M. Varela Suárez abogados,
- az Ibercaja Banco S. A. képviselőjében S. Centeno Huerta és C. González Silvestre abogados,
- az Asociación de Usuarios de Bancos, Cajas de Ahorros y Seguros de España (Adicae) képviselőjében V. Cremades Erades, K. Fábregas Márquez és J. F. Llanos Acuña abogados, valamint M. del M. Villa Molina procuradora,
- a spanyol kormány képviselőjében L. Aguilera Ruiz és A. Pérez-Zurita Gutiérrez, meghatalmazotti minőségben,
- a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna és S. Żyrek, meghatalmazotti minőségben,
- a portugál kormány képviselőjében P. Barros da Costa, A. Cunha és L. Medeiros, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében J. Baquero Cruz, N. Ruiz García és I. Galindo Martín, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. január 18-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 288. o.) 4. cikke (1) és (2) bekezdésének, valamint 7. cikke (3) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet az egyrészt a Caixabank SA mint a Bankia SA és a Banco Mare Nostrum SA jogutódja, a Caixa Ontinyent SA, a Banco Santander SA mint a Banco Popular Español SA és a Banco Pastor SA jogutódja, a Targobank SA, a Credifimo SAU, a Caja Rural de Teruel SCC, a Caja Rural de Navarra SCC, a Cajasiete Caja Rural SCC, a Caja Rural de Jaén, Barcelona y Madrid SCC, a Caja Laboral Popular SCC (Kutxa), a Caja Rural de Asturias SCC, az Arquia Bank SA, korábban Caja de Arquitectos SCC, a Nueva Caja Rural de Aragón SCC, a Caja Rural de Granada SCC, a Caja Rural del Sur SCC, a Caja Rural de Albacete, Ciudad Real y Cuenca SCC (Globalcaja), a Caja Rural Central SCC, a Caja Rural de Extremadura SCC, a Caja Rural de Zamora SCC, az Unicaja Banco SA mint a Liberbank SA és a Banco Castilla-La Mancha SA jogutódja, a Banco Sabadell SA, a Banca March SA, az Ibercaja Banco SA és a Banca Puyo SA, és másrészt az Asociación de Usuarios de Bancos, Cajas de Ahorros y Seguros de España (Adicae), a banki, takarékpénztári és biztosítási ügyfelek spanyol érdekvédelmi szervezete, M. A. G. G., M. R. E. M., A. B.C, az Óptica Claravisión SL, A. T. M., F. A. C., A. P. O., P. S. C. és J. V. M.B mint C. M. R. jogutódja között, az e hitelintézetek által kötött jelzálog-fedezetű kölcsönszerződések

általános szerződési feltételeiben szereplő egyik kikötés megszüntetése és az ezen ügyfelek által e jogcímen fizetett összegek visszatérítése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

A jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv huszonharmadik preambulumbekkezdése kimondja:

„mivel azoknak a személyeknek vagy szervezeteknek, amelyeknek valamely tagállam jogszabályai szerint jogos érdekükben áll a fogyasztók védelme, eljárásindítási lehetőséggel kell rendelkezniük – akár bíróság előtt a megfelelő peres eljárások megindítására, akár a panaszok eldöntésére hatáskörrel rendelkező közigazgatási szerv előtt – olyan szerződési feltételek, különösen a tisztességtelen feltételek alkalmazása ellen, amelyeket a fogyasztókkal kötendő szerződésekben történő általános használatra dolgoztak ki; mivel azonban ez a lehetőség nem jár együtt az egyes gazdasági ágazatokban alkalmazott általános feltételek előzetes ellenőrzésével”.

- 4 Ezen irányelv 2. cikke értelmében:

„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában:

[...]

b) »fogyasztó«: minden olyan természetes személy, aki az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések keretében olyan célból jár el, amely kívül esik saját szakmája, üzleti tevékenysége vagy foglalkozása körén”.

- 5 Az említett irányelv 4. cikke értelmében:

„(1) A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ.

(2) A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.”

- 6 Ugyanezen irányelv 5. cikke ekként rendelkezik:

„Olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel, vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. Ha egy feltétel értelme kétséges, akkor a fogyasztó számára legkedvezőbb értelmezés az irányadó. Ez az értelmezési szabály nem alkalmazandó a 7. cikk (2) bekezdésében említett eljárások vonatkozásában.”

7 A 93/13 irányelv 7. cikke szerint:

„(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

(2) Az (1) bekezdésben említett eszközök olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek lehetővé teszik, hogy a nemzeti fogyasztóvédelmi jogszabályok szerint jogos érdekekkel rendelkező személyek vagy szervezetek eljárást kezdeményezzenek a vonatkozó nemzeti jogszabály értelmében bíróság vagy illetékes közigazgatási hatóság előtt annak megítélésére, hogy a fogyasztókkal kötendő szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességtelenek-e, valamint megfelelő és hatékony eszközökkel élnek [helyesen: éljenek] azért, hogy megszüntessék az ilyen feltételek alkalmazását.

(3) A saját nemzeti jogszabályok tiszteletben tartásával a (2) bekezdésben említett jogorvoslati eljárások elkülönítve vagy együttesen indíthatók az ellen az azonos gazdasági ágazathoz tartozó több eladó és szolgáltató, illetve szakmai szövetségük ellen, akik, illetve amelyek azonos általános szerződési feltételeket vagy hasonló feltételeket használnak, vagy azok használatát javasolják.”

A spanyol jog

A 7/1998. sz. törvény

8 A módosított 1998. április 13-i Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (az általános szerződési feltételekről szóló 7/1998. sz. törvény; BOE 89. sz., 1998. április 14., 12304. o.) 12. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A jelen törvény rendelkezéseivel vagy más kötelező vagy tiltó jellegű jogszabályi rendelkezésekkel ellentétes általános feltételek használata vagy az ilyen feltételek használatára vonatkozó javaslat ellen a jogsértés megszüntetése és visszatérítés iránti kereset nyújtható be.

(2) A jogsértés megszüntetése iránti kereset arra irányul, hogy az alperest a semmisnek tekintett általános feltételek megszüntetésére és a jövőbeni használatuktól való tartózkodásra kötelezzék, – a körülményektől függően – meghatározva és pontosan leírva a szerződés érvényesnek és kötelezőnek tekintendő tartalmát.

A jogsértés megszüntetése iránti kereset, valamint az ilyen általános feltételek alkalmazásával okozott károk megtérítése iránti kereset az ilyen feltételek értelmében beszedett összegek visszatérítésére irányuló járulékos kérelemmel egyesíthető.

[...]

9 E törvény 17. cikke értelmében:

„(1) A jogsértés megszüntetése iránti kereset bármely olyan eladóval vagy szolgáltatóval szemben indítható, aki semmisnek tekintett szerződési feltételeket használ.

[...]

(4) Az előző bekezdésekben említett keresetek együttesen is indíthatók az ellen az azonos gazdasági ágazathoz tartozó több eladó és szolgáltató, illetve szakmai szövetségük ellen, akik, illetve amelyek azonos, semmisnek tekintett általános feltételeket használnak, vagy azok használatát javasolják.”

Az 1/2007. sz. királyi törvényerejű rendelet

- 10 A módosított, 2007. november 16-i Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (a fogyasztók és felhasználók védelméről szóló általános törvény és egyéb kiegészítő törvények egységes szerkezetű szövegének jóváhagyásáról szóló 1/2007. sz. királyi törvényerejű rendelet; a BOE 2007. november 30-i 287. száma, 49181. o.) az 53. cikkében az alábbiak szerint rendelkezik:

„A jogsértés megszüntetésére irányuló kereset tárgya az alperes arra való kötelezése, hogy hagyjon fel a magatartásával, vagy annak megakadályozása, hogy e magatartás a jövőben megismétlődjön. Ezenkívül az eljárás megindítható az olyan magatartás megtiltása érdekében is, amely az eljárás megindításának időpontjában már befejeződött, amennyiben elegendő valószínűsítő körülmény áll fenn arra vonatkozóan, hogy a magatartás hamarosan megismétlődhet.

E fejezet rendelkezései szempontjából a tisztességtelen feltételek alkalmazására irányuló ajánlásokat is a tisztességtelen feltételekre vonatkozó jogszabályokkal ellentétes magatartásoknak kell tekinteni.

A jogsértés megszüntetésére irányuló bármely keresethez semmisség megállapítása, illetve megsemmisítés iránti kereset esetén, járulékos jelleggel kapcsolódhat a kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset, a szerződés megszüntetésére vagy megszűnésének megállapítására irányuló kereset vagy az azon pénzüsszegek visszatérítésére irányuló kereset, amelyeket a tisztességtelennek, illetve nem átláthatónak minősített magatartások, kikötések vagy általános feltételek alapján szedtek be, valamint az ilyen kikötések vagy gyakorlat alkalmazásával okozott károk megtérítése iránti kereset. Az alapkeresetről, vagyis az eljárásjogi szabályozás által előírt, jogsértés megszüntetésére irányuló keresetről határozó bíróság határoz e járulékos keresetekről is.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 11 2010. november 15-én az Adicae közérdekű keresetet indított 44 hitelintézettel szemben a Juzgado de lo Mercantil n° 11 de Madrid (madridi 11. sz. kereskedelmi bíróság, Spanyolország) előtt az e hitelintézetek által használt jelzálog-fedezetű kölcsönszerződések általános feltételeiben szereplő úgynevezett „küszöbkikötésre” vonatkozóan jogsértés megszüntetése iránt, amely kikötés minimális kamatlábat határoz meg, amely alá nem csökkenhet a változó kamatláb (a továbbiakban: küszöbkikötés), valamint az e kikötés alapján az érintett fogyasztók által fizetett összegek visszatérítése iránt. E keresetet ezt követően két alkalommal kiterjesztették, így végül 101-re emelkedett a perbe vont hitelintézetek száma. A spanyol médiában három felhívás közzétételét követően 820 fogyasztó jelent meg egyénileg az alapeljárásban az Adicae kérelmeinek támogatása érdekében.
- 12 A Juzgado de lo Mercantil n° 11 de Madrid (madridi 11. sz. kereskedelmi bíróság) helyt adott az említett keresetnek az előtte perelt 101 hitelintézet közül 98 tekintetében. Ezen intézmények tekintetében e bíróság megállapította a küszöbkikötés semmisségét, elrendelte e kikötés alkalmazásának megszüntetését, és megállapította az érintett jelzálog-fedezetű kölcsönszerződések folytonosságát. Ezenfelül kötelezte az említett pénzügyi intézményeket, hogy

fizessék vissza az említett kikötések alkalmazásával jogalap nélkül beszedett összegeket a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) 2013. május 9-i 241/2013. sz. ítéletének közzétételétől kezdődően, amely ítéletben e bíróság úgy határozott, hogy a küszöbkikötés semmisségének megállapítása *ex nunc* joghatásokat vált ki.

- 13 Az Audiencia Provincial de Madrid (madridi tartományi bíróság, Spanyolország) az első fokon elmarasztalt intézmények által benyújtott fellebbezések szinte mindegyikét elutasította.
- 14 E bíróság pontosította azokat a kritériumokat, amelyek alapján a küszöbkikötés átláthatóságának vizsgálatát közérdekű kereset keretében kell elvégezni, és így megállapította, hogy a hitelintézetek által használt jelzálog-fedezetű kölcsönszerződések standard mintáinak vizsgálata során meg kell vizsgálni, hogy ezen intézmények olyan magatartást tanúsítottak-e, amely elfedte vagy eltorzította e kikötés „gazdasági vagy vagyoni jogi hatását”. Az említett bíróság szerint az ilyen elfedés vagy eltorzítás akkor valósul meg, ha az említett intézmények a küszöbkikötést más olyan feltételekkel nem azonos jelentőségűként mutatják be vagy jelenítik meg, amelyekre az átlagos fogyasztó rendszerint figyelmet fordít, mivel úgy vélheti, hogy e további referenciamutatóra, az ezen mutatóhoz hozzáadandó különbözetre vagy az érintett törlesztés időtartamára vonatkozó kikötések határozzák meg a megkötött szerződés költségeit.
- 15 Az Audiencia Provincial de Madrid (madridi tartományi bíróság) felsorolta az érintett hitelintézetek bizonyos további gyakorlatait, amelyek ilyen elfedésre vagy eltorzításra irányuló szándékra utalnak. E bíróság szerint e gyakorlatok közé tartozik a küszöbkikötésnek a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződés árához nem kapcsolódó információkkal vagy az árat potenciálisan csökkentő körülményekkel együtt történő megjelenítése, azt a látszatot keltve, hogy a referencia-kamatláb ingadozása küszöbértéknek hatása bizonyos olyan feltételekhez vagy követelményekhez kötött, amelyek megnehezítik e kikötés alkalmazását; a kikötés először más kérdésekkel foglalkozó hosszú szakaszok közepén vagy végén történő rövid, kiemelés nélküli említése, elterelve így az átlagos fogyasztó figyelmét; vagy e küszöbkikötés és a felső határra (maximum) vonatkozó kikötések (ún. plafonkikötések) együttes bemutatása, aminek következtében a fogyasztó figyelme arra a látszólagos biztonságra összpontosul, hogy a referencia-kamatláb hipotetikus emelkedésével szemben maximális felső határ védi, és elterelve így a figyelmét a meghatározott minimális alsó határérték fontosságáról.
- 16 Azon hitelintézetek, melyek kérelmét a fellebbezési eljárásban elutasították ezt követően a fellebbezési eljárásban hozott ítélettel szemben eljárási hiba miatti rendkívüli jogorvoslati kérelemmel és felülvizsgálati kérelemmel fordultak a Tribunal Supremohoz (legfelsőbb bíróság), a kérdést előterjesztő bírósághoz.
- 17 E bíróság úgy érvel, hogy az alapügy két azonos jelentőségű jogi problémát vet fel. Az első arra a kérdésre vonatkozik, hogy a közérdekű kereset megfelelő eljárási módot jelent-e a küszöbkikötések átlátható jellegének vizsgálatához, amely vizsgálathoz a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a szerződéskötés valamennyi körülményének, valamint az érintett fogyasztó szerződéskötést megelőző tájékoztatásnak a konkrét értékelése szükséges. E kérdés még inkább releváns, ha az alapügyben szóban forgó helyzethez hasonlóan a benyújtott közérdekű kereset nem egyetlen hitelintézetre vonatkozik, hanem egy ország bankrendszeréhez tartozó valamennyi hitelintézetre, amelynek egyetlen közös nevezője abban áll, hogy a változó kamatozású jelzálog-fedezetű kölcsönszerződésekben többé-kevésbé változó tartalmú küszöbkikötéseket alkalmaznak.

- 18 A kérdést előterjesztő bíróság az ezzel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatára hivatkozik, és kifejti többek között, hogy a küszöbkikötések átlátható jellegét egy közérdekű kereset keretében, többek között a 2013. május 9-i 241/2013 ítélet alapjául szolgáló ügyben is megvizsgálta, az átlagos fogyasztó észlelését véve referenciaként, és figyelembe véve az érintett „tömeges szerződések” szabványosított modelljeinek jellemzőit. Mindazonáltal e bíróság jelzi, hogy ezekben az esetekben a közérdekű keresetet egyetlen hitelintézettel vagy nagyon korlátozott számú hitelintézettel szemben nyújtották be, így könnyebb volt szabványosítani az érintett gyakorlatokat és kikötéseket.
- 19 Ezzel szemben a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a jelen ügyben a Banco de España (spanyol nemzeti bank) statisztikái szerint több millió jelzálog-fedezetű kölcsönszerződés érintett, ami a küszöbkikötések szövegezésének és megfogalmazásának sokféleségét eredményezi. Ezenfelül e bíróság rámutat arra, hogy e kikötéseket az 1989 decembere és 2019 júniusa közötti időszakban jogszerűen alkalmazták, így azokra egymást követő szabályozások vonatkoztak, míg valamely szerződéses kikötés tisztességtelen jellege értékelésének a szerződés megkötésének időpontjára kell vonatkoznia.
- 20 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy amennyiben a közérdekű keresetet jelentős számú hitelintézet ellen indítják, az küszöbkikötések igen hosszú ideig történő, egymást követő szabályozásnak megfelelő alkalmazására irányul, és nem teszi lehetővé az érintett fogyasztók számára minden egyes esetben nyújtott, szerződéskötést megelőző tájékoztatás ellenőrzését, a 93/13 irányelv 7. cikkének (3) bekezdése alapján rendkívül nehéz e feltételek átlátható jellegének vizsgálata.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság által felvetett második problémakör az alapügyhöz hasonló ügyben az átlagos fogyasztó jellemzésének nehézségére vonatkozik. E tekintetben e bíróság pontosítja, hogy bár a Bíróság az ítélkezési gyakorlatában a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztóra utal (2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 51. pont), a fogyasztó figyelmének szintje több tényezőtől, különösen a reklámra vonatkozó nemzeti vagy ágazati szabályoktól, vagy akár a nyújtott kereskedelmi tájékoztatásban használt nyelvi elemektől függően változhat.
- 22 Az alapügyben a küszöbkikötések a fogyasztók különböző sajátos kategóriáira vonatkoztak, nevezetesen többek között az ingatlanfejlesztők által kötött jelzáloghiteleket átvevő fogyasztókra, olyan fogyasztókra, akik szociális lakásprogramokhoz, illetve a meghatározott életkorhoz kötött, köztulajdonú bérlásokhoz való hozzáférést biztosító programokhoz csatlakoztak, vagy olyan fogyasztókra, akik foglalkozásuk okán különös bánásmód mellett jutnak a kölcsönhöz, így nehéz lenne az „átlagos fogyasztó” fogalmát alkalmazni e feltételek átlátható jellegének vizsgálata céljából.
- 23 E körülmények között a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1. A 93/13 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a szerződés megkötését kísérő körülmények fennállására vonatkozó fordulata, illetve ugyanezen irányelv 7. cikke (3) bekezdésének a hasonló feltételekre vonatkozó fordulata lehetővé teszi-e az átláthatóságnak egy közérdekű kereset keretében végzendő vizsgálata érdekében az olyan kikötések *in abstracto* szintű elbírálását, amelyeket több mint száz pénzügyi intézmény alkalmaz, több millió banki szerződésben anélkül, hogy figyelembevételre kerülne a kikötés jogi és gazdasági terheire vonatkozó információknak a szerződéskötést megelőzően biztosított szintje, illetve az egyes esetekben a szerződés megkötését kísérő, további körülmények?

2. Összeegyeztethető-e a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésével és 7. cikkének (3) bekezdésével az, hogy az átláthatóság *in abstracto* vizsgálata az átlagfogyasztó szemszögéből történjen, amikor többféle szerződési ajánlat a fogyasztók különböző, sajátos csoportjait célozza meg, illetve amikor gazdaságilag és földrajzilag jelentősen eltérő üzleti területekkel rendelkező több intézmény van jelen egy olyan kifejezetten hosszú időszakban, amelynek során az ilyen kikötések közismertté váltak?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

24. Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azok lehetővé teszik a nemzeti bíróság számára valamely szerződési feltétel átlátható jellegének vizsgálatát az ugyanazon gazdasági ágazatba tartozó számos eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, igen nagyszámú szerződésre irányuló közérdekű kereset keretében.
25. E tekintetben először is meg kell jegyezni, hogy a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszerben a fogyasztók az ezen irányelv által elismert jogukat mind egyéni, mind közérdekű kereset útján érvényesíthetik.
26. A fogyasztó azon alanyi jogával párhuzamosan, hogy bírósághoz fordulhasson egy általa aláírt szerződésben foglalt feltétel tisztességtelen jellegének vizsgálata céljából, a 93/13 irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében előírt mechanizmus lehetővé teszi a tagállamok számára a típusszerződésekben foglalt tisztességtelen feltételek felülvizsgálatának bevezetését fogyasztóvédelmi egyesületek által közérdekből jogsértés megszüntetése iránt indított kereset útján (lásd ebben az értelemben: 2016. április 14-i Sales Sinués és Drame Ba ítélet, C-381/14 és C-385/14, EU:C:2016:252, 21. pont).
27. A 93/13 irányelv 7. cikkének (3) bekezdése értelmében az ilyen közérdekű keresetek – a nemzeti jogszabályok tiszteletben tartásával – elkülönítve vagy együttesen indíthatók az azonos gazdasági ágazathoz tartozó több eladóval vagy szolgáltatóval vagy azok szervezeteivel szemben, amelyek azonos általános szerződési feltételeket vagy hasonló feltételeket használnak, vagy azok használatát javasolják.
28. Bár a 93/13 irányelv által elismert jogok mind egyéni, mind közérdekű kereset útján érvényesíthetők, e kereseteknek ezen irányelv keretében eltérők a céljai és joghatásai (lásd ebben az értelemben: 2016. április 14-i Sales Sinués és Drame Ba ítélet, C-381/14 és C-385/14, EU:C:2016:252, 30. pont).
29. Így az egyéni kereseteket illetően a fogyasztó és az érintett eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzet, amelyen a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer alapul, a nemzeti bíróság pozitív beavatkozását követeli meg, amely utóbbi bíróság hivatalból köteles vizsgálni valamely szerződéses feltétel tisztességtelen jellegét, tekintettel – amint azt a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése megköveteli – azon áruk vagy szolgáltatások természetére, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés

minden egyéb feltételére, vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ (lásd ebben az értelemben: 2016. április 14-i Sales Sinués és Drame Ba ítélet, C-381/14 és C-385/14, EU:C:2016:252, 21–24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 30 Ezzel szemben, amint az magából a 93/13 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének szövegéből következik, a szerződéskötés valamennyi olyan konkrét körülményének figyelembevétele, amely az egyéni kereseteket jellemzi, nem érinti ezen irányelv 7. cikkének alkalmazását, és ennél fogva nem képezheti akadályát a közérdekű kereset indításának.
- 31 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében említett, a fogyasztóvédelem tekintetében jogos érdeklélssel rendelkező személyek vagy szervezetek által indított, jogsértő magatartás abbahagyására való kötelezés iránti eljárások megelőző jellegéből és elrettentésre irányuló céljából, valamint bármely konkrét egyéni jogvitától való függetlenségéből az következik, hogy ezen eljárásokat akkor is meg lehet indítani, ha azokat a kikötéseket, amelyek alkalmazásának megtiltását kérték, meghatározott szerződésekben nem használták (lásd ebben az értelemben: 2016. április 14-i Sales Sinués és Drame Ba ítélet, C-381/14 és C-385/14, EU:C:2016:252, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 32 Különösen a 93/13 irányelv által előírt egyéni és közérdekű keresetek közötti kapcsolatokat illetően emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelvben az e kapcsolatokat szabályozó eljárási eszközök harmonizációjának hiányában az ilyen szabályok megállapítása az eljárási autonómia elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, azzal a feltétellel azonban, hogy e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi esetekre vonatkozókhöz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jog által a fogyasztóvédelmi szervezetekre ruházott jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: 2016. április 14-i Sales Sinués és Drame Ba ítélet, C-381/14 és C-385/14, EU:C:2016:252, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). E szabályok tehát nem sérthetik a fogyasztók számára a 93/13 irányelvben biztosított azon választási lehetőség tényleges gyakorlását, hogy jogaikat egyéni kereset vagy közérdekű kereset útján érvényesíthessék, olyan szervezet által képviseltetve magukat, amelynek jogos érdeke fűződik a fogyasztók védelméhez.
- 33 A jelen ügyben meg kell jegyezni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a közérdekű kereset mennyiben minősül olyan megfelelő bírósági mechanizmusnak, amely lehetővé teszi a jelzálog-fedezett kölcsönszerződésekben szereplő küszöbkitetés átlátható jellegének vizsgálatát, amennyiben e kereset számos olyan eladóval vagy szolgáltatóval szemben irányul, akik hosszú időn keresztül számos ilyen típusú szerződést kötöttek.
- 34 Először is az „átláthatóságnak” a 93/13 irányelv összefüggésében értelmezett fogalmát illetően emlékeztetni kell arra, hogy a szerződéses kikötések átláthatóságának követelménye a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott kikötések megfogalmazására alkalmazandó általános szabálynak minősül. E tekintetben az említett irányelv 5. cikke értelmében az olyan szerződések esetében, amelyekben a fogyasztónak ajánlott valamennyi feltétel, vagy a feltételek némelyike írásban szerepel, „ezeknek a feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük.”
- 35 A világos és érthető szövegezésre irányuló ezen kötelezettség terjedelme, amely tükrözi az eladókra vagy szolgáltatókra háruló átláthatósági követelményt, nem függ attól, hogy milyen típusú – egyéni vagy közérdekű – keresettel kívánja a fogyasztó vagy a védelméhez jogos érdeklélssel rendelkező szervezet a 93/13 irányelv által elismert jogokat érvényesíteni.

- 36 Ennélfogva az egyéni keresetekből eredő és az átláthatóság követelményére vonatkozó ítélkezési gyakorlat átültethető a közérdekű keresetekre. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ezen ítélkezési gyakorlat szerint e követelmény nem korlátozható kizárólag e kikötések alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, hanem épp ellenkezőleg, azt kiterjesztő módon kell érteni, mivel a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van többek között az információs szintje tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2023. március 16-i Caixabank [Hitelszerződés-kötési díj] ítélet, C-565/21, EU:C:2023:212, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 37 Az átláthatóság említett követelménye nemcsak azt írja elő, hogy a szerződéses kikötés alaki és nyelvtani szempontból érthető legyen az érintett fogyasztó számára, hanem azt is lehetővé kell tennie, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó megértse e szerződési feltétel konkrét működését, és így pontos és érthető kritériumok alapján felmérje az ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, potenciálisan jelentős gazdasági következményeit (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 38 A fentiekből következik, hogy a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszerben a szerződéses kikötések átlátható jellegének bírósági felülvizsgálata nem korlátozható kizárólag azon kikötésekre, amelyek egyéni keresetek tárgyát képezik. Ezen irányelv egyetlen rendelkezése sem teszi lehetővé ugyanis annak megállapítását, hogy e vizsgálat kizárt lenne a közérdekű keresetek tárgyát képező kikötések tekintetében, feltéve azonban, hogy az említett irányelv 7. cikkének (3) bekezdésében előírt feltételeket tiszteletben tartják, azaz a több eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított közérdekű kereset egyfelől azonos gazdasági ágazatban működő olyan eladók vagy szolgáltatók ellen irányuljon, akik, illetve amelyek – másfelől – azonos általános szerződési feltételeket vagy hasonló feltételeket használnak, vagy azok használatát javasolják.
- 39 Másodszor, adott szerződéses kikötés átláthatóságának a nemzeti bíróság által közérdekű kereset keretében elvégzendő vizsgálatát illetően meg kell jegyezni, hogy e vizsgálat jellegénél fogva nem vonatkozhat az egyedi helyzetekre jellemző körülményekre, hanem az eladók vagy szolgáltatók szabványosított gyakorlataira vonatkozik.
- 40 Ennélfogva, a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy az egyedi kereset keretében megvizsgálja, hogy az érintett fogyasztó kötelezettségvállalását esetlegesen befolyásoló valamennyi elemről tájékoztatták-e a fogyasztót, figyelembe véve az érintett szerződés megkötését övező körülményeket, és figyelembe véve, hogy a szerződési feltételekre és a szerződéskötés következményeire vonatkozó, e szerződés megkötése előtti tájékoztatást (lásd ebben az értelemben: 2023. január 12-i D. V. [Ügyvédi munkadíjak – Óradíj elve] ítélet, C-395/21, EU:C:2023:14, 38. és 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), a közérdekű keresetek sajátosságaihoz kell igazodni, figyelembe véve ez utóbbiak megelőző jellegét és a jelen ítélet 31. pontjában felidézett, bármely konkrét egyéni jogvitától való függetlenségüket.
- 41 Így a közérdekű kereset keretében a nemzeti bíróság feladata, hogy a küszöbkikötéshez hasonló szerződéses kikötés átlátható jellegének értékelése során az érintett szerződések tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások jellege alapján megvizsgálja, hogy a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a szerződés megkötésének időpontjában képes-e megérteni e kikötés működését, és értékelni annak esetlegesen jelentős gazdasági következményeit. E célból e bíróságnak figyelembe kell vennie az egyes érintett eladók vagy

szolgáltatók által folytatott valamennyi általános szerződéses és szerződéskötést megelőző gyakorlatot, amelyek között szerepel többek között az említett kikötés megfogalmazása és annak az egyes eladók vagy szolgáltatók által alkalmazott mintaszerződésekben való elhelyezése, a közérdekű keresettel érintett szerződéstípusok reklámozása, a fogyasztóknak címzett általános szerződéskötést megelőző ajánlatok terjesztése, valamint minden olyan egyéb körülményt, amelyet az említett bíróság relevánsnak ítél ahhoz, hogy az egyes alpereseket illetően gyakorolja felülvizsgálati jogkörét.

- 42 Harmadszor, azon kérdést illetően, mely szerint valamely ügy bonyolultsága, az alperesek rendkívül nagy száma, a hosszú időn keresztül kötött szerződések és az érintett kikötések számos eltérő megfogalmazása megakadályozhatja-e ezen kikötések átlátható jellege vizsgálatának lefolytatását, mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy – amint az a jelen ítélet 38. pontjában megállapításra került – a 93/13 irányelv 7. cikkének (3) bekezdése a több eladóval vagy szolgáltatóval szembeni közérdekű kereset indítását két feltételtől teszi függővé, nevezetesen egyrészt attól, hogy az ilyen kereset azonos gazdasági ágazathoz tartozó eladók vagy szolgáltatók ellen irányuljon, másrészt pedig hogy ez utóbbiak azonos általános szerződési feltételeket vagy hasonló feltételeket használjanak, vagy azok használatát javasolják.
- 43 E feltételek közül az elsőt illetően a jelen ügyben nem vitatott, hogy az alapeljárás alperesei azonos gazdasági ágazathoz, azaz a hitelintézetek ágazatához tartoznak. Azon körülmény, mely szerint az alapügyben indított kereset jelentős számú hitelintézet ellen irányul, nem minősül releváns szempontnak a nemzeti bíróság azon kötelezettségének értékelése során, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (3) bekezdése értelmében vett hasonló szerződéses kikötések átlátható jellegét vizsgálja, mivel – amint az e rendelkezésből kitűnik – a közérdekű kereset elkülönítve vagy együttesen indítható az azonos gazdasági ágazathoz tartozó több eladó és szolgáltató ellen. Az ügy összetettsége ugyanis nem sértheti a 93/13 irányelv által a fogyasztók számára elismert alanyi jogok tényleges érvényesülését, amely jogokat nem kérdőjelezhetik meg az adott ügy által felvetett szervezeti jellegű kihívások.
- 44 Az említett feltételek közül a másodikat illetően meg kell állapítani, hogy a nemzeti bíróság feladata – belső jogának tiszteletben tartása mellett – annak meghatározása, hogy a közérdekű keresettel érintett szerződéses kikötések között fennáll-e elegendő mértékű hasonlóság ahhoz, hogy lehetővé tegye e kereset benyújtását. E tekintetben magából a 93/13 irányelv 7. cikke (3) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy nem szükséges, hogy e kikötések azonosak legyenek. Ezenkívül az ilyen hasonlóság nem zárható ki pusztán amiatt, hogy azokat a szerződéseket, amelyekben szerepelnek, eltérő időpontokban vagy eltérő szabályozások alapján kötötték meg, máskülönben a 93/13 irányelv 7. cikkének (2) és (3) bekezdését lényegének java részétől megfosztaná, és így sérülne e rendelkezés hatékony érvényesülése.
- 45 A jelen ügyben – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatok függvényében – úgy tűnik, hogy az érintett jelzálog-fedeztetű kölcsönszerződésekben alkalmazott küszöbkikötések lényegében olyan minimális kamatláb megjelölését tartalmazzák, amely alá a változó kamatláb nem csökkenhet, és a működési mechanizmusuk főszabály szerint mindig ugyanaz. Következésképpen úgy tűnik, hogy e kikötések a 93/13 irányelv 7. cikkének (3) bekezdése értelmében „hasonlónak” minősíthetők.
- 46 A fentiek összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azok lehetővé teszik a nemzeti bíróság számára valamely szerződéses kikötés átláthatóságának vizsgálatát az

azonos gazdasági ágazathoz tartozó számos eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, igen nagyszámú szerződésre irányuló közérdekű kereset keretében, amennyiben e szerződések azonos vagy hasonló kikötést tartalmaznak.

A második kérdésről

- 47 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése és 7. cikkének (3) bekezdése lehetővé teszi-e az azonos gazdasági ágazathoz tartozó számos eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, rendkívül nagyszámú szerződésre irányuló közérdekű kereset tárgyában eljáró nemzeti bíróság valamely szerződéses kikötés átláthatóságát a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó észlelésére támaszkodva vizsgálja, amennyiben e szerződések a fogyasztók különböző sajátos kategóriáit érintik, és e kikötést olyan kifejezetten hosszú időszakon keresztül alkalmazták, amelynek során a kikötések közismertsége megnőtt.
- 48 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy – amint az az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, és amint arra a jelen ítélet 37. pontja emlékeztet – a szerződéses kikötés átlátható jellegét, valamint annak mértékét, hogy e kikötés mennyiben teszi lehetővé az – esetlegesen jelentős – gazdasági következmények értékelését a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó észlelését alapul véve kell vizsgálni (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriuc és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 51. pont, valamint 2023. április 20-i Ocidental – Companhia Portuguesa de Seguros de Vida ítélet, C-263/22, EU:C:2023:311, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 49 A „fogyasztó” 93/13 irányelv 2. cikke b) pontjának értelmében vett általános fogalmához hasonlóan, mely objektív jellegű, és független azon konkrét ismeretektől, amelyekkel az érintett személy rendelkezhet, vagy azon információktól, amelyekkel e személy ténylegesen rendelkezik (lásd ebben az értelemben: 2019. március 21-i Pouvin és Dijoux ítélet, C-590/17, EU:C:2019:232, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), valamely szerződéses kikötés átláthatóságának vizsgálata érdekében egy absztrakt referenciaérték alkalmazása teszi lehetővé annak elkerülését, hogy e vizsgálat nehezen, sőt egyáltalán nem megállapítható szubjektív tényezők összetett együttesétől váljon függővé.
- 50 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 83. pontjában lényegében rámutatott, mivel azok a sajátos ismeretek, amelyek esetében egy egyéni kereset keretében úgy lehet tekinteni, hogy azokkal a fogyasztó rendelkezik, nem indokolhatják az átlagos fogyasztó mércéjétől való eltérést, a fogyasztók különböző kategóriáinak egyéni jellemzői még kevésbé vehetők figyelembe a közérdekű kereset keretében.
- 51 A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződéseket kötő eladók vagy szolgáltatók jelentős száma, e szerződéseknek az ország egész területén való földrajzi megoszlása, valamint a küszöbikötések alkalmazásának hosszú időtartama miatt, amelynek során egymást követő szabályozásokat fogadtak el, az alapügy tárgyát képező közérdekű kereset a fogyasztók sajátos, nehezen csoportosítható kategóriáit érinti, azaz többek között ingatlanfejlesztőket, olyan fogyasztókat, akik szociális lakásprogramokhoz, illetve a meghatározott életkorhoz kötött, köztulajdonú bérlakásokhoz való hozzáférést biztosító programokhoz csatlakoztak, vagy olyan fogyasztókat, akik foglalkozásuk okán különös bánásmód mellett jutnak a kölcsönhöz.

- 52 Márpedig meg kell jegyezni, hogy éppen az érintett közönség heterogenitása teszi szükségessé az átlagos fogyasztó jogi fikciójának alkalmazását, mivel e heterogenitás miatt lehetetlen az e közönséget alkotó valamennyi személy egyéni észlelését vizsgálni, e fikció abban áll, hogy az átlagos fogyasztót egyetlen és ugyanazon absztrakt entitásnak tekinti, amelynek átfogó észlelése releváns a vizsgálata szempontjából.
- 53 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy a küszöbkihátések érintett jelzálog-fedezetű kölcsönszerződések megkötésekor fennálló átlátható jellegére vonatkozó vizsgálata keretében a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó észlelésére támaszkodjon, függetlenül a szóban forgó szerződések által érintett egyes fogyasztók közötti – különösen a küszöbkihátés ismeretének mértéke, a jövedelem szintje, az életkor vagy a szakmai tevékenység tekintetében fennálló – különbségektől. Azon körülmény, hogy e szerződések a fogyasztók sajátos kategóriáit érintik, nem vezethet eltérő következtetésre. Ugyanis azon kikötés átlátható jellegének vizsgálata céljából, amelyek e szerződések mindegyikének általános szerződési feltételeiben szerepelnek, és amelyek működése lényegében azonos, mivel a változó kamatláb bizonyos szint alá való csökkenését korlátozza, a nemzeti bíróság nem támaszkodhat sem az átlagos fogyasztónál kevésbé tájékozott fogyasztó, sem az utóbbinál tájékozottabb fogyasztó észlelésére (lásd ebben az értelemben: 2023. szeptember 21-i mBank [Jogellenes szerződési feltételek lengyel nyilvántartása] ítélet, C-139/22, EU:C:2023:692, 66. pont).
- 54 Mindazonáltal nem lehet eleve kizárni, hogy egy olyan objektív esemény vagy közismert tény bekövetkezése miatt, mint az alkalmazandó szabályozás módosítása vagy az ítélkezési gyakorlat széles körben elterjedt és megvitatott fejlődése, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az átlagos fogyasztónak a küszöbkihátésre vonatkozó általános felfogása a referencia-időszak során módosult, és lehetővé tette ez utóbbi számára, hogy tudomást szerezzen e kikötés esetlegesen jelentős gazdasági következményeiről.
- 55 Ilyen esetben a 93/13 irányelvvel nem ellentétes, az átlagos fogyasztó észlelése ezen időszakban bekövetkezett alakulásának figyelembevétele, így e fogyasztó tájékoztatásának és figyelmének szintje függhet a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződések megkötésének időpontjától. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróságnak e lehetőséget olyan konkrét és objektív tényezők alapján kell alkalmaznia, amelyek alátámasztják az ilyen változás fennállását, és amelyeket önmagában az időmúlás alapján nem lehet vélelmezni.
- 56 A jelen ügyben, amint az a Bíróság előtti tárgyaláson lefolytatott vitákból kitűnik, az említett objektív esemény, illetve közismert tény állhat a kamatlábak 2000-es évekre jellemző összeomlásából, amely a küszöbkihátések alkalmazásához, és így a fogyasztóknak e kikötés gazdasági hatásairól való tudomásszerzéséhez vezetett, illetve a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 2013. május 9-i 241/2013. sz. ítéletének kihirdetéséből, amely megállapította az említett kikötések átláthatóságának hiányát. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata ugyanezen kikötések átlátható jellegének értékelése céljából, hogy a kamatlábak ezen összeomlása vagy ezen ítélet kihirdetése idővel meg tudta-e változtatni az átlagos fogyasztó figyelmének és tájékoztatásának szintjét a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződések megkötésének időpontjában.
- 57 A fentiek összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését és 7. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azok lehetővé teszik az azonos gazdasági ágazathoz tartozó számos eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, rendkívül nagyszámú szerződésre irányuló közérdekű kereset tárgyában eljáró nemzeti bíróság számára, hogy valamely szerződéses kikötés átláthatóságát a szokásosan tájékozott,

észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó észlelésére támaszkodva vizsgálja, amennyiben e szerződések a fogyasztók különböző sajátos kategóriáit érintik, és e kikötést kifejezetten hosszú időszakon keresztül alkalmazták. Mindazonáltal, ha ezen időszak során az átlagos fogyasztónak az említett kikötésre vonatkozó általános észlelését egy objektív esemény vagy közismert tény bekövetkezése módosította, a 93/13 irányelvvel nem ellentétes, ha a nemzeti bíróság e vizsgálatot e fogyasztó észlelésének alakulását figyelembe véve végzi el, mivel a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződések megkötésének időpontjában fennálló észlelés a releváns észlelés.

A költségekről

- 58 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 4. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (3) bekezdését**

a következőképpen kell értelmezni:

azok lehetővé teszik a nemzeti bíróság számára valamely szerződéses kikötés átláthatóságának vizsgálatát az azonos gazdasági ágazathoz tartozó számos eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, igen nagyszámú szerződésre irányuló közérdekű kereset keretében, amennyiben e szerződések azonos vagy hasonló kikötéseket tartalmaznak.

- 2) **A 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését és 7. cikkének (3) bekezdését**

a következőképpen kell értelmezni:

azok lehetővé teszik az azonos gazdasági ágazathoz tartozó számos eladóval vagy szolgáltatóval szemben indított, rendkívül nagyszámú szerződésre irányuló közérdekű kereset tárgyában eljáró nemzeti bíróság számára, hogy valamely szerződéses kikötés átláthatóságát a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó észlelésére támaszkodva vizsgálja, amennyiben e szerződések a fogyasztók különböző sajátos kategóriáit érintik, és e kikötést kifejezetten hosszú időszakon keresztül alkalmazták. Mindazonáltal, ha ezen időszak során az átlagos fogyasztónak az említett kikötésre vonatkozó általános észlelését egy objektív esemény vagy közismert tény bekövetkezése módosította, a 93/13 irányelvvel nem ellentétes, ha a nemzeti bíróság e vizsgálatot e fogyasztó észlelésének alakulását figyelembe véve végzi el, mivel a jelzálog-fedezetű kölcsönszerződések megkötésének időpontjában fennálló észlelés a releváns észlelés.

Aláírások